

DOI: [10.32702/2307-2156-2020.5.55](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.5.55)

УДК [351.84:364.3]:004(477)

О. І. Вальчук,
к. і. н., асистент кафедри правових наук та філософії,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
ORCID ID: 0000-0002-1293-6362

ЕЛЕКТРОННІ СЕРВІСИ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМ СТРАХУВАННЯМ В УКРАЇНІ

О. Valchuk
PhD in Historical Sciences, assistant of the Department of Legal Sciences and Philosophy,
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University

ELECTRONIC SERVICES IN THE PUBLIC GOVERNANCE SYSTEM OF SOCIAL INSURANCE IN UKRAINE

У статті охарактеризовано процес розширення можливостей та підвищення якості електронних сервісів у сфері державного соціального страхування. Розвиток цифрових технологій, інформаційної інфраструктури, підвищення рівня комп'ютерної грамотності та інформаційної культури суспільства дозволяють оновити форми взаємодії державних органів з населенням. Автор виділив і проаналізував ті електронні послуги, що є доступними і цікавлять застрахованих осіб. У висновку автор зазначив, що найбільш активно надання адміністративних послуг у сфері державного соціального страхування через власний веб-портал здійснює Пенсійний фонд України, постійно нарощуючи потенціал і покращуючи платформу шляхом більшої зрозумілості, доступності і зручності для користувачів. Сайт Державної служби зайнятості має дещо інше спрямування: на надання інформації роботодавцям і особам, які потребують працевлаштування через персональні електронні кабінети. Однак доступ до електронних послуг ще досить обмежений і потребує як технічного покращення так і інформаційного поширення через усі можливі канали.

The article describes the process of expanding opportunities and improving the quality of electronic services in the field of state social insurance. Electronic services have been actively introduced in Ukraine. They are intended to improve the quality of life of the population through the use of the latest technologies. The development of the digital State includes, among other things, improvements in the administrative service delivery process. The development of digital technologies, information infrastructure, increasing the level of computer literacy and information culture of the society allow to renew the forms of interaction of public authorities with the population. The main purpose of the research is to formulate the characteristics of electronic services in the system of public administration of social insurance in Ukraine, to outline and analyze the basic electronic services that are already available to citizens. And also an assessment of the prospects for further development in this area.

The author identified and analyzed those electronic services that are accessible and of interest to insured persons. In conclusion, the author noted that the most active provision of administrative

services in the field of state social insurance through its own web portal is provided by the Pension Fund of Ukraine. It is constantly building capacity and improving the platform through greater clarity, accessibility and user friendliness. The State Employment Service website has a slightly different direction. It provides information to employers and individuals in need of employment through personal e-offices. The official website of the Social Insurance Fund of Ukraine provides only a list of regulatory acts on information technology and reference information for policyholders. In fact, for insured persons, electronic services are not provided.

Online public social insurance services are available to citizens on a limited basis. Considering forward-looking plans and government programs, the number of functioning e-services should increase. However, they need publicity to increase the number of active users.

Ключові слова: *цифрова держава; електронне урядування; електронні послуги; Пенсійний фонд України; Фонд соціального страхування України; Державна служба зайнятості.*

Key words: *digital state; e-government; e-services; the Pension Fund of Ukraine; the Social Insurance Fund of Ukraine; the State Employment Service.*

Постановка проблеми. Зарубіжні та вітчизняні науковці ведуть дискусії щодо достатньо стрімкого переходу від інформаційного суспільства до smart-суспільства. Нова модель передбачає прозорість процесів, гнучкість і адаптивність. Все більших обертів набирає соціальна економіка, основним пріоритетом якої є суспільне благо. Його досягнення здійснюється, в тому числі, шляхом пристосування типових традиційно-структурованих організацій до потреб окремих споживачів через майстерне застосування системи сучасних методів інформаційно-комунікаційних технологій. Smart-суспільство включає в себе й електронне управління. Електронні сервіси, які особливо активно почали запроваджуватися в Україні, покликані, через використання новітніх технологій, підвищити якість життя населення. Розвиток цифрової держави включає, в тому числі, вдосконалення процедури надання адміністративних послуг. Процес переходу до електронного урядування дозволить замінити побутуючу досі асоціацію державних послуг з чергами, стресом, значним часовими витратами на оновлену, пов'язану зі зручністю, оперативністю, прозорістю. Крім того, іншою стороною проблеми є необхідність отримати послуги, не виходячи з власного будинку, що особливо актуально в умовах загального карантину.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Протягом останніх кількох років з'явилося чимало публікацій, у яких автори висвітлюють правову природу електронних послуг, їх сутність та особливості [1], напрями вдосконалення механізмів державного управління формуванням електронного урядування [2], адміністративно-правове регулювання електронного урядування [3] та інші питання вдосконалення процесу цифровізації діяльності державних органів України. Однак, незважаючи на значний науковий інтерес фахівців до означеного кола проблем, чимало теоретичних, а особливо практичних моментів залишаються без належної уваги. Зокрема, вивчення та аналіз електронних сервісів з питань державного соціального страхування.

Формулювання цілей статті. Головною метою дослідження є формування характеристики електронних сервісів в системі державного управління соціальним страхуванням в Україні, окреслення та аналіз основних електронних послуг, які вже доступні громадянам, а також оцінка перспектив подальшого розвитку в цій сфері.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кабінет Міністрів України 18 вересня 2019 р. затвердив Положення про Міністерство цифрової трансформації України, у якому зазначається, що Мінцифри є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики: у сферах цифровізації, цифрового розвитку, цифрової економіки, цифрових інновацій, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства, інформатизації; у сфері розвитку цифрових навичок та цифрових прав громадян; у сферах відкритих даних, розвитку національних електронних інформаційних ресурсів та інтероперабельності, розвитку інфраструктури широкопasmового доступу до Інтернету та телекомунікацій, електронної комерції та бізнесу; у сфері надання електронних та адміністративних послуг; у сферах електронних довірчих послуг та електронної ідентифікації; у сфері розвитку ІТ-індустрії [4].

Процес перетворення України у цифрову державу передбачає оцифрування послуг, оновлення законодавчої бази, упорядкування роботи державних реєстрів, забезпечення технічних можливостей та захист даних. Складниками «Цифрової держави» є: електронне урядування, електронна демократія, електронний бізнес, електронний суд, електронна охорона здоров'я, електронна освіта, електронна транспортна система, кібербезпека, розумні міста, цифрові навички, повсюдний інтернет [5]. Міністерство цифрової трансформації України курує проект «Дія», який фінансує держава разом з іноземними фондами. Для того, щоб отримати послугу через означений сервіс потрібен буде лише електронний підпис. Єдиний електронний кабінет допоможе усунути незручності пов'язані з необхідністю реєструватися в окремих кабінетах для отримання

нової е-послуги. Онлайн-сервіс державних послуг – це лише перший етап на шляху побудови цифрової держави.

Вкладку «Електронні послуги» можемо знайти на урядовому порталі. Вибравши необхідну послугу, користувач переходить на Веб-портал Пенсійного фонду України, Державної служби зайнятості або інший профільний веб-сайт [6]. Розглянемо детальніше послуги у сфері державного соціального страхування.

У законодавстві України визначені наступні види загальнообов'язкового державного соціального страхування: пенсійне страхування; страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності; медичне страхування; страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності; страхування на випадок безробіття; інші види страхування, передбачені законами України [7].

В механізмі їх реалізації чільне місце належить некомерційним самоврядним організаціям: Пенсійному фонду України, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття та Фонду соціального страхування України, який здійснює керівництво та управління загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням від нещасного випадку, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та медичним страхуванням. Кожен із означених фондів має власний сайт або ж веб-портал електронних послуг.

Пенсійний фонд України задля поширення інформації щодо сервісів власного веб-порталу провів прес-тур містами України. Основний меседж ініціаторів заходу – це можливість працювати з базами Пенсійного фонду у будь-якій точці країни і надавати увесь спектр послуг незалежно від того, де людина проживає [8]. Найбільш запитувані послуги серед користувачів веб-порталу наступні: отримання довідки про розмір сплачених страхових внесків, про розмір пенсії, інформація про особистий страховий стаж.

Один з найшвидших способів входу до системи – це використання електронного цифрового підпису. Також є доступними й інші варіанти: застосування електронного пенсійного посвідчення, вхід за логіном та паролем, за токеном та за допомогою GOV ID. В електронному кабінеті можна знайти інформацію щодо наявного страхового стажу з точністю до одного дня, загальної суми заробітної плати за окремо взятий рік, переглянути записи в електронній трудовій книзі, статуси застрахованої особи, можна навіть скористатися пенсійним калькулятором для обрахування орієнтовного розміру майбутньої пенсії. Окремим блоком передбачена комунікація з Пенсійним фондом України: запис на прийом, надання скан-копій трудової книжки з метою внесення або уточнення інформації, запит на отримання електронних документів, підготовку паперових документів. Не менш запитуваними є сервіси щодо пенсійного забезпечення: заява на призначення пенсії, її перерахунок, допризначення у зв'язку з наданими додатковими документами, виготовлення електронного пенсійного посвідчення, а також внесення змін до пенсійної справи [9].

Пенсійний фонд України формує та веде Реєстр застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового соціального страхування. На кожну застраховану особу відкривається електронна персональна картка. Сьогодні Фондом обробляється інформація більш ніж 42 мільйонів електронних персональних карток застрахованих осіб. Відомості, включені до персональної електронної облікової картки застрахованої особи зберігаються в Пенсійному фонді протягом усього її життя, а після смерті – протягом 75 років. Загальний обсяг інформації, яка наявна у Реєстрі перевищує 36 терабайт [8].

Офіційний сайт Фонду соціального страхування України у вкладці «Електронні сервіси» подає лише перелік нормативно-правових актів з питань інформаційних технологій (13 позицій з гіперпосиланнями) та довідкову інформацію для страхувальників щодо подання до Фонду соціального страхування України заяви-розрахунку та повідомлення про виплату коштів застрахованим особам і примірний договір про подання електронних документів [10]. Фактично власне для застрахованих осіб електронні сервіси не передбачені.

Інформацію про Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття (про правління Фонду та його склад, постанови, документи, що регулюють діяльність і власне регуляторна діяльність) можна знайти на офіційному сайті Державної служби зайнятості [11]. Загалом сайт зорієнтований на інформаційно-просвітницьку діяльність. Є можливість доступу до власного електронного кабінету шукача роботи, та електронного кабінету роботодавця. Також, варто звернути увагу на нову пропозицію – це вихід на освітній портал. Зареєстрований користувач отримує доступ до інформації про ринок праці, вимоги роботодавців до кандидатів на вакантні посади, норми для складання резюме, супровідного листа та іншого. Також є можливість пройти онлайн курси для здобуття таких знань і навичок як комунікабельність, креативність, стресостійкість, уміння працювати в команді, навички користувача різноманітних програм і додатків [12]. Зауважимо, що з 24 квітня 2020 року, після ухвалення відповідного рішення Уряду, електронна послуга з реєстрації та оформлення виплат допомоги по безробіттю стала доступною на онлайн-порталі державних послуг «Дія».

Висновки. Таким чином, електронні послуги у сфері державного соціального страхування доступні громадянам в обмеженому обсязі. Станом на початок 2020 року значні напрацювання у цьому напрямку має лише Пенсійний фонд України. Враховуючи перспективні плани та урядові програми, кількість функціонуючих електронних сервісів має зростати. Однак вони потребують популяризації серед населення задля збільшення чисельності активних користувачів.

Список літератури.

1. Тищенко І.О. Електронні послуги у діяльності публічної адміністрації України: монографія.

Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 156 с.

2. Гасимов Ровзат Афат Огли Електронне урядування як механізм публічного управління та адміністрування: автореф. дисерт. на здобуття наук ступ. кандидата наук з держ. управління: 25.00.02 / Київський національний університет імені Тараса Шевченка, К., 2018. 22 с.

3. Ільницький М.П. Адміністративно-правове регулювання електронного урядування у сфері публічного управління в Україні: автореф. дисерт. на здобуття наук ступ. кандидата юридичних наук 12.00.07 / ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Ужгород, 2017. 20 с.

4. Положення про Міністерство цифрової трансформації України: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2019 р. № 856. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF> (дата звернення: 21.01.2020).

5. Дія. Державні послуги онлайн. URL: <https://plan2.diia.gov.ua/> (дата звернення: 28.04.2020).

6. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. Електронні послуги. URL: <https://www.kmu.gov.ua/servicesfilter#categories?category=3> (дата звернення: 21.01.2020).

7. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 14.01.1998 р. №16/98-ВР. Дата оновлення: 27.12.2019. URL: <https://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=16%2F98-%E2%F0> (дата звернення: 20.01.2020).

8. Сучасні електронні сервіси Пенсійного фонду – це нові можливості для громадян. Пенсійний фонд України. Інформаційна сторінка вебпорталу. URL: <https://www.pfu.gov.ua/1577039-suchasni-elektronni-servisy-pensijnogo-fondu-tse-novi-mozhlyvosti-dlya-gromadyan-zastupnyk-golovy-pravlinnya-pid-chas-pres-konferentsiyi-u-poltavi-2/> (дата звернення: 10.01.2020).

9. Пенсійний фонд України. Портал Електронних Послуг. URL: <https://portal.pfu.gov.ua/> (дата звернення: 21.01.2020).

10. Фонд соціального страхування України. Електронні сервіси. URL: <http://www.fssu.gov.ua/fse/control/main/uk/publish/category/960318> (дата звернення: 10.01.2020).

11. Державна служба зайнятості. Фонд. URL: <https://www.dcz.gov.ua/Fond> (дата звернення: 20.01.2020).

12. Освітній портал Державної служби зайнятості. URL: <https://skills.dcz.gov.ua/> (дата звернення: 20.01.2020).

References.

1. Tyschenkova, I.O. (2017), *Elektronni posluhy u diial'nosti publichnoi administratsii Ukrainy* [Electronic services in the activity of the public administration of Ukraine], Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav, Dnipro, Ukraine.

2. Hasimov, Rovzat Afat Ogli (2018), “E-Government as a Mechanism of Public Administration and Administration”, Ph.D. Thesis, Public Administration, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine.

3. Ilnitsky, M.P. (2017), “Administrative-legal regulation of e-governance in public administration in Ukraine”, Ph.D. Thesis, Law, Uzhgorod National University, Uzhgorod, Ukraine.

4. Cabinet of Ministers of Ukraine (2019), “Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "Regulation on the Ministry of Digital Transformation of Ukraine"”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF> (Accessed 21 January 2020).

5. The official site of the Cabinet of Ministers of Ukraine. Action (2020), “Government services online”, available at: <https://plan2.diia.gov.ua/> (Accessed 28 April 2020).

6. The official site of the Cabinet of Ministers of Ukraine. The only web portal of the executive bodies of Ukraine (2020), “Electronic services”, available at: <https://www.kmu.gov.ua/servicesfilter#categories?category=3> (Accessed 21 January 2020).

7. The Verkhovna Rada of Ukraine (1998), The Law of Ukraine "Fundamentals of Ukrainian legislation on compulsory state social insurance", available at: <https://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=16%2F98-%E2%F0> (Accessed 20 January 2020).

8. The official site of the Pension Fund of Ukraine. Web portal information page (2019), “Modern electronic services of the Pension Fund are new opportunities for citizens”, available at: <https://www.pfu.gov.ua/1577039-suchasni-elektronni-servisy-pensijnogo-fondu-tse-novi-mozhlyvosti-dlya-gromadyan-zastupnyk-golovy-pravlinnya-pid-chas-pres-konferentsiyi-u-poltavi-2/> (Accessed 10 January 2020).

9. The official site of the Pension Fund of Ukraine (2020), “Electronic Services Portal”, available at: <https://portal.pfu.gov.ua/> (Accessed 21 January 2020).

10. The official site of the Social Insurance Fund of Ukraine (2020), “Electronic services”, available at: <http://www.fssu.gov.ua/fse/control/main/uk/publish/category/960318> (Accessed 10 January 2020).

11. The official site of the State Employment Service (2020), “Fund”, available at: <https://www.dcz.gov.ua/Fond> (Accessed 20 January 2020).

12. The official site of the State Employment Service (2020), “Educational portal of the State Employment Service”, available at: <https://skills.dcz.gov.ua/> (Accessed 20 January 2020).

Стаття надійшла до редакції 28.04.2020 р.